Yuqorida zikr qilingan mulohazalarga tayangan holda ta'kidlash mumkinki, teginish sezgisini ifodalovchi leksemalarning turli so'z turkumlariga mansub bo'lgan so'zlardan tashkil topgan bo'lib, unga yondash bo'lgan konnotativ ma'nolarni ham ifodalab, o'zining pragmatik xususiyatlarini namoyon qiladi. U nutqda qo'llanganda pragmatik xarakteri (konnotativ ma'nosi) doim unga hamroh sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, ingliz va o'zbek tillarida teginish sezgisini ifodalovchi leksemalarning hosil qiluvchi lisoniy birliklarning statistik tahlili asosida quyidagi jadvalni ishlab chiqdik.

Qiyosiy tahlillarimiz natijalari yuqorida sanab o'tilgan teginish sezgisini ifodalovchi leksemalarning bir tilda o'zlarining umumlisoniy jihatlari bilan bir qatorda, ma'lum izomorfik (o'xshash) va allomorfik (noo'xshash) jihatlari mazkur invariant til birliklar bilan bevosita bog'liqdir. Bunday jihatlarni tahlil qilish sanab o'tilgan leksik vositalarning qanday lisoniy maqomga ega ekanligini ko'rsatib beradi.

Xulosa qilib aytganda, teginish sezgisini ifodalovchi leksemalarning o'rganish jarayoni murakkab va ko'pqirrali hodisa sifatida turlicha ilmiy va fan yo'nalishlari doirasida tadqiq qilinar ekan, ushbu yo'nalishlarning ko'zga ko'ringan va tanilganlari quyidagilardir: 1) psixo-fiziologik; 2) falsafiy; 3) ijtimoiy-madaniy; 4) lisoniy kabilardir.

Teginish sezgisini ifodalovchi leksemalarning o'zgarishiga kontekstdagi boshqa bir konseptual strukturaning ta'siri sabab bo'lishi mumkin. Demak, mazmunning situativ (kontekstual) darajaga va u reprezentasiya qilayotgan vaziyatga bog'liq bo'lishi muayyan formatdagi bilimlarni, va ayniqsa, konseptual darajadagi murakkab model bo'lgan tushunchaning konseptual-taksonomik modelini tasvirlashda muhim aspekt hisoblanadi. Bu esa taksonomik modeli strukturasi qotib qolmagan, dinamik struktura ekanligini anglatadi va u orqali konseptual darajadagi ichki va konseptlararo aloqalar amalga oshadi.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, teginish sezgisini ifodalovchi leksemalar ingliz va o'zbek tillarida nafaqat jismoniy idrokni, balki abstract va madaniy tushunchalarni ham ifodalaydi. Lingvokognitiv yondashuv bu leksemalarning inson tafakkuridagi konseptual asoslarini ochib bersa, lingvokulturologik yondashuv ularning milliy-madaniy xususiyatlarini aniqlashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (References):

(1). A.Qodiriy. O'tkan kunlar. Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1988. 78-bet.

(2). A.Qodoriy. Mehrobdan chayon. Toshkent. G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1987. 55-bet.

(3). Bo'ronov J. Ingliz va o'zbek tillari qiyosiy grammatikasi. Toshkent, "O'qituvchi", 1973, 283-bet.

(4). Ella Gonzales. Fort Worth Star-Telegram, 21 Feb. 2024.

(5). I.Rahim. Chin muhabbat. Toshkent, Yosh gvardiya, 1975. 87-bet.

(6). I.Rahimov. "Barno". Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1973.

(7). John Sass. "Field & Stream", 3 Aug. 2023.

(8). Laura Zornosa. TIME, 18 Oct. 2023.

(9). M.Qoriyev. Qiz uzatib borganda. Toshkent: Yosh gvardiya, 1976. 67-bet.

(10). M.Yusuf. Osmonimga olib ketaman. Toshkent: Sharq, 1998. 63-bet.

(11). O'.Hoshimov. Qalbingga quloq sol. 15-bet.

(12). Oybek. "Ulug' yo'l". Toshkent: Sharq, 1967. 45-bet.

(13). Oybek. Tanlangan asarlar. Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1975. 77-bet.

(14). Oybek. Tanlangan asarlar. Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1975. 67-bet.

(15). Rochelle Riley, "Detroit Free Press", 20 Apr. 2018.

(16). Yusupov U.K. Теоретические основы сопоставительной лингвистики. Toshkent, "Fan",2007, c. 4–9.

Turdiyeva Iroda Komilovna (Qashqadaryo viloyati Mirishkor tumani 42-umumta'lim maktabi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi; e-mail: imonatur2016@gmail.com)

IJTIMOIY TARMOQ TILINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlar tilining noyob xususiyatlari, jumladan, qisqartmalar, emojilar, slanglar va boshqa elementlar ko'rib chiqiladi. Tadqiqot muammosi sifatida raqamli muloqotning tilga ta'siri va uning evolutsiyasi belgilangan. Dolzarbligi zamonaviy jamiyatda ijtimoiy media platformalarining tilni shakllantirishdagi markaziy o'rni bilan bog'liq. Metodologiya sifatida lingvistik tahlil, korpus tahlili va adabiyotlar sharhi qo'llanilgan. Natijalarda ijtimoiy tarmoq tilining dinamikasi, informalligi va mahalliy (o'zbek tilidagi) kontekstdagi o'zgarishlar yoritilgan. Muallifning ilmiy hissasi – o'zbek tilidagi ijtimoiy tarmoq matnlariga oid empirik misollar orqali mahalliy lingvistik tendensiyalarni ochib berish.*

Kalit so‘zlar: *ijtimoiy tarmoq, til xususiyatlari, qisqartmalar, emojilar, slang, neologizmlar, hash-teglar, kod almashtirish, informallik, raqamli til, lingvistik tahlil, o‘zbek tili.*

Турдиева Ирода Комиловна (Кашкадарьинская область, Миришкорский район Учительница родного языка и литературы 42-й общеобразовательной школы; e-mail: imonatur2016@gmail.com)

ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКА СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ

Аннотация. *В этой статье рассматриваются уникальные особенности языка социальных сетей, включая сокращения, эмодзи, сленг и другие элементы. Проблема исследования определяется как влияние цифровой коммуникации на язык и его эволюцию. Актуальность связана с центральной ролью платформ социальных медиа в формировании языка в современном обществе. В качестве методологии использованы лингвистический анализ, корпусный анализ и обзор литературы. В результатах освещены динамика, неформальность и изменения в локальном (узбекском) контексте языка социальных сетей. Научный вклад автора – раскрытие локальных лингвистических тенденций через эмпирические примеры из текстов на узбекском языке в социальных сетях.*

Ключевые слова: *социальная сеть, особенности языка, сокращения, эмодзи, сленг, неологизмы, хэштеги, код-свитчинг, неформальность, цифровой язык, лингвистический анализ, узбекский язык.*

Turdiyeva Iroda Komilovna (Mirishkor tistrict, Kashkadaryo region Teacher of native language and literature at Secondary School № 42; e-mail: imonatur2016@gmail.com)

UNIQUE FEATURES OF SOCIAL NETWORK LANGUAGE

Annotation. *This article examines the unique features of social network language, including abbreviations, emojis, slang, and other elements. The research problem is defined as the impact of digital communication on language and its evolution. The relevance is linked to the central role of social media platforms in shaping language in modern society. The methodology includes linguistic analysis, corpus analysis, and literature review. The results highlight the dynamics, informality, and changes in the local (Uzbek) context of social network language. The author's scientific contribution is revealing local linguistic trends through empirical examples from Uzbek-language texts in social networks.*

Keywords: *social network, language features, abbreviations, emojis, slang, neologisms, hashtags, code-switching, informality, digital language, linguistic analysis, Uzbek language.*

Kirish (Introduction). Zamonaviy raqamli jamiyatda ijtimoiy tarmoqlar – Facebook, Instagram, Telegram, Twitter (hozirgi X) va boshqalar – odamlarning kundalik muloqotining asosiy vositasiga aylandi. Ushbu platformalar nafaqat axborot almashinuvi, balki tilning o‘zgarishi va rivojlanishiga ham kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoq tili an’anaviy til qoidalaridan farq qilib, qisqalik, informallik va yangi elementlar bilan ajralib turadi. Ushbu tadqiqot muammosi ijtimoiy tarmoqlarning tilga ta’siri va uning o‘ziga xos xususiyatlarini ochib berishdan iborat. Maqsad – bu xususiyatlarni lingvistik nuqtai nazardan tahlil qilish va o‘zbek tilidagi misollar orqali mahalliy kontekstni yoritish. Vazifalar: adabiyotlar tahlili, metodologiya belgilash, empirik tahlil o‘tkazish va xulosalar chiqarish. Dolzarbligi – raqamli asrda tilning evolutsiyasi va uning ijtimoiy oqibatlari. Ilmiy ahamiyati – lingvistikada ijtimoiy media tilini o‘rganishga yangi yondashuvlar taklif etish.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review). Ijtimoiy tarmoq tiliga oid tadqiqotlar so‘nggi yillarda faol rivojlanmoqda. Masalan, D.Kristal (2011) o‘zining “Internet Linguistics” kitobida internet tilining qisqartmalar va emojilar haqida batafsil yozgan, bu elementlar muloqotni tezlashtirishini ta’kidlagan [1;45–67-b.]. Yangi tadqiqotlarda, masalan, “Linguistic features influencing information diffusion in social networks” (2025) maqolasida til xususiyatlarining axborot tarqalishiga ta’siri o‘rganilgan, unda qisqalik va emotsional elementlarning roli ko‘rsatilgan [2]. O‘zbek tilidagi kontekstda “Linguistic Features of Internet Texting in Uzbek Language” (2025) tadqiqotida internet matnlaridagi abbreviaturalar va kod almashtirish tahlil qilingan, bu o‘zbek tilining raqamli muhitda moslashuvini ko‘rsatadi [3;12–25-b.]. Boshqa manbalarda, masalan, “The Internet Language of Uzbekistan: Between Tradition and Innovation” (2025) da o‘zbek internet tilining gibrid tabiati yoritilgan, unda an’anaviy normalar va raqamli innovatsiyalar aralashishi ta’kidlangan [4]. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, global tadqiqotlar (masalan, “Patterns of linguistic simplification on social media platforms over time”, 2021) tilning soddalashuvini ko‘rsatsa [5], mahalliy o‘zbek tadqiqotlari (masalan, “The Analysis of the Spread of English Borrowings on Uzbek Social Media”, 2025) inglizcha so‘zlarning tarqalishini o‘rganadi [6]. Mavjud bo‘shliq – o‘zbek tilidagi ijtimoiy tarmoq tilining batafsil empirik tahlili, bu tadqiqot shu bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Tadqiqot induktiv yo‘nalishda olib borilgan, ya’ni empirik misollardan umumiy xulosalarga o‘tilgan. Dizayn – sifatli va miqdoriy aralash tahlil. Ma’lu-

mot manbalari: ijtimoiy tarmoq postlari (Instagram va Telegramdan 150 ta o‘zbek tilidagi matn korpusi). Metodlar: lingvistik tahlil (leksik, sintaktik va semantik darajalar), korpus tahlili (AntConc dasturi yordamida so‘z chastotasi hisoblash) va kontent-tahlil. Obyekt – o‘zbek tilidagi ijtimoiy tarmoq matnlari (2023–2026-yillar). Ishonchlilik – bir nechta platformalarni taqqoslash orqali ta’minlangan, aniqlik – lingvistik ekspertlar bahosi bilan. Tadqiqot etikasi: shaxsiy ma’lumotlar anonimlashtirilgan, matnlar ochiq manbalardan olingan.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Ushbu bo‘limda yuqoridagi rejaga asosan, 6 ta kichik mavzu bo‘yicha tahlil o‘tkaziladi.

1. Qisqartmalar va abbreviaturalar. Ijtimoiy tarmoqlarda qisqalik asosiy xususiyat bo‘lib, vaqtni tejashga yordam beradi. Masalan, o‘zbek tilida “salom” o‘rniga “slm”, “rahmat” o‘rniga “rhm” ishlatiladi. Korpus tahlilida bunday qisqartmalar 40% matnlarda uchraydi, bu tilning soddalashuvini ko‘rsatadi (qarang: [2]). Inglizcha ta’sirda “lol” (laugh out loud) o‘zbek matnlarida “lol” shaklida qo‘llaniladi.

2. Emojilar va vizual elementlar. Emojilar matnga hissiyot qo‘shadi va so‘zlar o‘rnini bosadi. Masalan, “Kun yaxshi o‘tdi” postida emojilar 25% hollarda ishlatiladi. Tadqiqotda emojilar tilni boyitishi, lekin ba’zan chalkashlikka olib kelishi aniqlangan [1;56-b.]. O‘zbek kontekstida milliy emojilar (masalan, palov belgisi) kam, lekin global emojilar keng tarqalgan.

3. Slang va neologizmlar. Yangi so‘zlar ijtimoiy tarmoqlarda tez paydo bo‘ladi. Masalan, “topchik” (eng yaxshi) yoki “vibe” (kayfiyat) o‘zbek tilida aralashgan. “The Analysis of the Spread of English Borrowings on Uzbek Social Media” ga ko‘ra, inglizcha neologizmlar 30% matnlarda uchraydi [6]. Bu tilning dinamik rivojlanishini ko‘rsatadi.

4. Hashteglar va tegish tizimlari. Hashteglar mavzuni belgilaydi va axborotni qidirishni osonlashtiradi. Masalan, ToshkentLife yoki #Uzbekistan. Tahlilda hashteglar 50% postlarda ishlatilishi, axborot diffuziyasini oshirishi aniqlangan [2]. O‘zbek tilida mahalliy hashteglar (masalan, OzbekTili) tilni targ‘ib qilishga yordam beradi

5. Grammatika va sintaksis o‘zgarishlari (informallik). Ijtimoiy tarmoqlarda grammatika qoidalari buziladi, masalan, nuqta yoki katta harf qo‘yilmaydi: “bugun ishda charchadim”. Bu informallik tilni moslashuvchan qiladi, lekin standart tilga ta’sir qiladi [5]. Korpusda bunday buzilishlar 60% hollarda kuzatilgan.

6. Kod almashtirish va multilinguallik. O‘zbek, rus va ingliz tillari aralashadi, masalan, “Bugun meeting bor, chill”. “Linguistic Features of Internet Texting in Uzbek Language” da bu ta’sir batafsil o‘rganilgan [3]. Natijada, multilinguallik globalizatsiya belgisi sifatida ko‘riladi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy tarmoq tili tilni yanada dinamik va moslashuvchan qiladi, lekin standart normalarga tahdid solishi mumkin.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Xulosada, ijtimoiy tarmoq tili qisqalik, kreativlik va informallik bilan ajralib turadi, bu til evolutsiyasining yangi bosqichi. Maqsad va vazifalar bajarildi, asosiy natija – o‘zbek tilidagi mahalliy xususiyatlarning aniqlanishi. Takliflar: tilshunoslar ijtimoiy tarmoqlarni ko‘proq o‘rgansin, ta’limda raqamli til haqida kurslar kiritilsin. Kelajak tadqiqotlari – psixolingvistik ta’sir va tilni saqlash strategiyalari.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati (References):

[1]. Kristal D. Internet Linguistics. Routledge. London, 2011, 200-bet.
[2]. Linguistic features influencing information diffusion in social networks. Science Direct, 2025.
[3]. Linguistic Features of Internet Texting in Uzbek Language. eipublication.com, 2025, 20-bet.
[4]. The Internet Language of Uzbekistan. Between Tradition and Innovation. cajlpc.casjournal.org, 2025.
[5]. Patterns of linguistic simplification on social media platforms over time. PNAS, 2021, 15-bet.
[6]. The Analysis of the Spread of English Borrowings on Uzbek Social Media. grnjournal.us, 2025.

Atajanov Sherzod Shanazarovich (Xorazm Ma’mun akademiyasi mustaqil izlanuvchisi),
Ruzmetova Dilbar Atabayevna (Urganch davlat Tibbiyot instituti “O‘zbek tili va adabiyoti, tillar” kafedrasi katta o‘qituvchisi)

NEMIS VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ETNIK-MADANIY ANTROPONIMIK BOLALAR OBRAZLARI

Annotatsiya. *O‘zbek va nemis xalqlarining antroponimik tizimida bolalar obrazlari turlicha shakllangan bo‘lsa-da, ular umumiy jihatdan xalqning tarixiy-madaniy taraqqiyotini, diniy e’tiqodlarini va ijtimoiy hayotini ifodalaydi. O‘zbek madaniyatida bolaga ism berish jarayoni ko‘proq diniy va ma’naviy qad-*